

MAMLAKATDA KICHIK BIZNES FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISHNING TAHLILI**Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o‘g‘li**

Qo‘qon universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada mamlakatimizning tadbirkorlik faoliyati uchun ishbilarmonlik muhitini yaxshilashga erishgan natijalari haqida ma‘lumot berilgan. Ushbu sohada jami sanoat mahsulotlarining uchdan bir qismi, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining 98 foizi ishlab chiqarilmoqda. Ayniqsa, hukumat tomonidan kichik biznes va ishlab chiqarish faoliyatini rivojlantirish va ularning salohiyatini oshirishga yo‘naltirilgan chora-tadbirlarning amalga oshirilishi e‘tiborga molik. O‘zbekiston Respublikasini “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish, sun‘iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish, iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag‘allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini yangilash kabi masalalar ustida ishlash maqolaning asosiy maqsadlaridan biri ko‘rsatilgan. Qolaversa, ushbu maqsadlar bo‘yicha kelgusidagi natijalar haqida ma‘lumotlar keltirib o‘tilgan. Bu natijalar jami sanoat ishlab chiqarishning fizik hajmi 108,8%ga oshganligi va kichik biznes faoliyati tarkibida yuqori va quyi texnologiyali korxonalar ulushini tahlil qilish zarurati kabi ko‘rsatkichlardan iborat. Tahmin qilinmoqdaki, ushbu ma‘lumotlar O‘zbekiston Respublikasining tadbirkorlik muhitini yanada rivojlantirishga va kichik biznesning salohiyatni oshirishga yo‘naltirilgan ishlar jarayonida ko‘rsatilgan natijalardir.

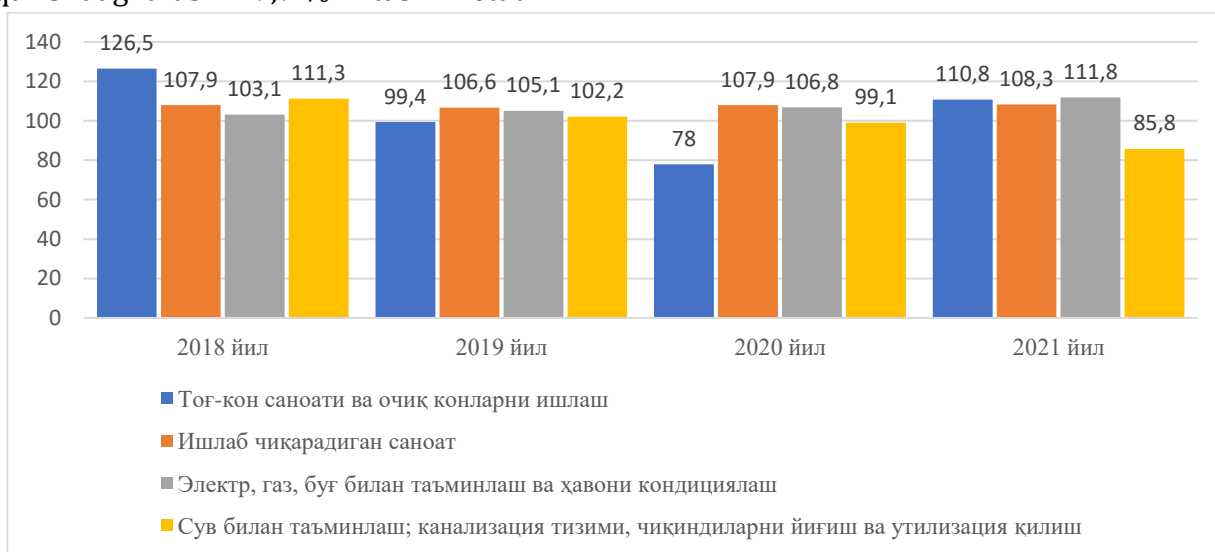
Kalit so‘zlar: kichik biznes, raqamlashtirish, avtomatlashtirish, sun‘iy intellekt, Sanoat 4.0

Bugungi kunda jahon axborot agentliklarini xabar berishicha, O‘zbekiston Respublikasi keyingi yillarda tadbirkorlik faoliyati uchun ishbilarmonlik muhitini yaxshilash sohasida eng yaxshi natijalarga erishgan dunyodagi o‘nta davlat qatoridan joy olgani qayd etilmoqda¹. Hozirgi paytda ushbu sohada jami sanoat mahsulotlarining uchdan bir qismi, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining 98 foizi ishlab chiqarilmoqda. Ish bilan band jami aholimizning 77 foizdan ortig‘i mazkur tarmoqda mehnat qilayotgani, balki mamlakatimiz boyligiga boylik qo‘shayotgani, avvalo, mustaqillik bizga ochib bergan imkoniyatlarning yaqqol isboti, desak bo‘ladi.

Bu borada hukumatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar kichik biznes va ishlab chiqarish faoliyatini yanada rivojlantirish hamda ularning salohiyatni oshirishga xizmat qilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 12.11.2021 yildagi PQ-9-sonli «Germaniya taraqqiyot banki ishtirokida “Kichik va o‘rta biznesni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash” loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida», O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022 yildagi PQ-436-sonli “2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 17.02.2021 yildagi PQ-4996-sonli “Sun‘iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 26.03.2020 yildagi PF-5975-sonli iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag‘allikni qisqartirishga oid davlat siyosatini tubdan

¹ Yusupova, D. (2022). MAHALLIY HUDUDLARDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISH VA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI YANADA RIVOJLANTIRISH MASALALARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(2), 379-385.

yangilash chora-tadbirlari to‘g‘risida Qarorlari qabul qilingan. Yuqoridagi qaror- farmonlarni ijrosini ta‘minlash, kichik biznes faoliyatining barqaror iqtisodiy o‘shishi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini tavsiflovchi ko‘rsatkichlarining yuqori sur‘atdagi o‘shishi, innovatsion mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqaraётgan korxonalar va tashkilotlar soni, dunё bozorida ayirim maalliy tovar va xizmatlar raqobatbardoshligi, shuningdek eksport salohiyati oshishi ta‘minlanmoqda. O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes faoliyatini raqamlashtirish uchun avval sanoat tarmog‘ining bugungi holitini tahlil qilish maqsadga muvofiq. 2021 yilda 2020 yilga nisbatan sanoat ishlab chiqarishning fizik hajmi 108,8%ni tashkil etdi. Sanoat ishlab chiqarish tarkibida eng katta ulush ishlab chiqaradigan sanoat hissasiga to‘g‘ri keladi. Uning jami sanoat ishlab chiqarishdagi ulushi 79,9 % ni tashkil etadi.

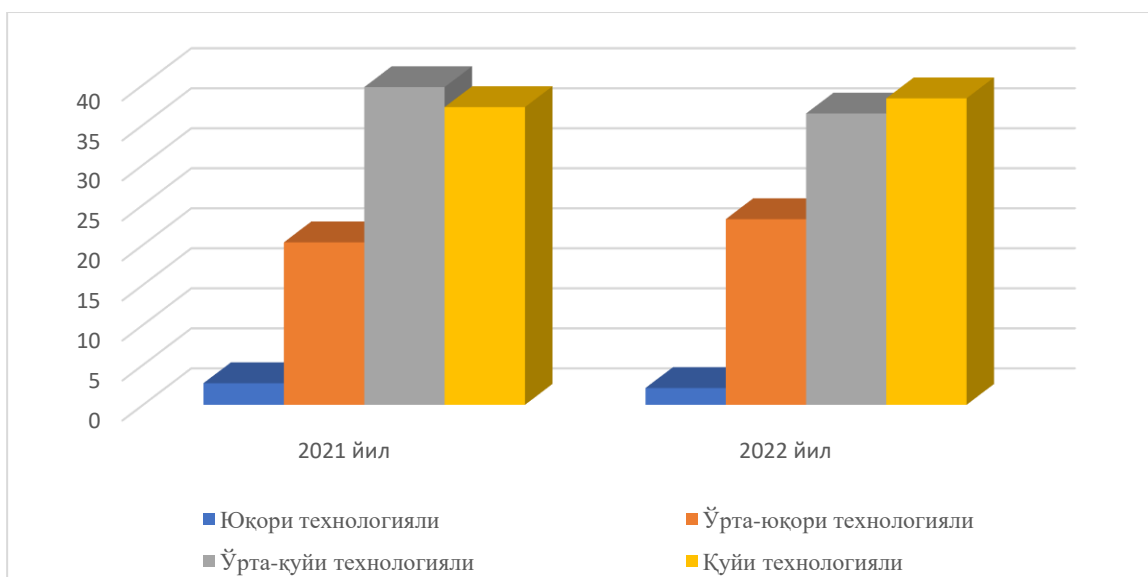
1-rasm. Asosiy iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha sanoat ishlab chiqarish, %²

Jami sanoat ishlab chiqarishi fizik hajmining o‘shishida asosiy omil bo‘lib, ishlab chiqaradigan qayta ishlash sanoati – 9,4 % ga, elektr, gaz, bug‘ bilan ta‘minlash va havoni konditsiyalash - 0,3 % ga va suv bilan ta‘minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni utilitatsiya qilish – 6,3% ga o‘shishi hisoblandi. Shuningdek, tog‘-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sanoatida – 1,0 % ga pasayish kuzatildi³.

Kichik biznes faoliyatini raqamlashtirish uchun sanoat korxonalari tarkibida yuqori va quyi texnologiyali korxonalar ulushini ham tahlil qilish zarur. Ushbu tahlil kichik biznes faoliyatini raqamlashtirish uchun korxonalar qanchalik darajada tayyor ekanligini bildiradi.

² Ўзбекистон республикаси давлат статистика қўмитаси маълумотлари асосида муаллиф томонидан тайёрланди

³ Kambarov, J., Rakhmatov, U., Rakhmonov, N., & Sultanova, Y. (2020). Problems and solutions for the implementation of the industry-4.0 program in Uzbekistan. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(2), 2677-2683.

2-rasm. Ishlab chiqarishning texnologik tarkibi bo`yicha ishlab chiqaradigan sanoat tarkibi, %

2020-yilning mos davri bilan solishtirganda ishlab chiqaradigan sanoat tarkibida yuqori texnologiyali tarmoqning ulushi 2,1 % ni (2021- yilning yanvar-dekabr oylarida – 2,7 %), o`rta-yuqori texnologiyali – 23,2 % (20,3 %), o`rta-quyi texnologiyali – 36,4 % (39,7 %) va quyi texnologiyalisi – 38,3 % (37,2 %)ni tashkil etdi. O`zbekiston sanoatidagi texnologiya tarkibining bunday taqsimlanishi kichik biznes faoliyatini raqamlashtirishni tadbiiq etishda moliyaviy va tashkiliy muammolarni keltirib chiqaradi. Sababi, yuqori va o`rta-yuqori texnologiyali korxonalar kam ulushga ega bo`lib, dastlab, yuqori texnologiyali korxonalar salmog`ini kamida 10 foizga chiqarib olish kerak. Buning uchun yuqori texnologiyali sanoat korxonalari tashkil etayotgan investorlarni imtiyoz va preferentsiyalar bilan qo`llab-quvvatlash zarur. Sanoat korxonalari tarkibida yuqori texnologiyali imkoniyatga ega korxonalar salmog`ining ortib borishi Sanoat-4.0 dasturini O`zbekistonga tadbiiq etish imkoniyatini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Kambarov, J., Rakhmatov, U., Rakhmonov, N., & Sultanova, Y. (2020). Problems and solutions for the implementation of the industry-4.0 program in Uzbekistan. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(2), 2677-2683.
2. Tokhirov, R., & Rahmonov, N. (2021). Technologies of using local networks efficiently. *Asian Journal Of Multidimensional Research*, 10(6), 250-254.
3. Toxirov, R. S., & Raxmonov, N. R. O. G. L. (2021). DASTURIY TA`MINOT YORDAMIDA ZAMONAVIY BOSHQARUVNI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 1(1), 181-186.
4. Raxmonov Nodirjon. (2022). O`ZBEKISTONDA SANOAT 4.0 DASTURINI RIVOJLANISHI CHARM POYAFZAL ISHLAB CHIQRUVCHI KORXONA MISOLIDA. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 1(2), 331-341. Retrieved from <http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/127>

5. Rahmonov, N. (2022). EMPLOYMENT PROBLEMS AND SOLUTIONS OF EMPLOYMENT DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC. Qo'qon universitetining ilmiy materiallar bazasi, 1(000004).
6. Rahmonov, N. (2021). Бизнес Режа Тузишда Математиканинг Аҳамияти. Qo'qon universitetining ilmiy materiallar bazasi, 1(000003).
7. Rahmonov, N. (2022). ЮРТИМИЗДА ЧЕТ ТИЛЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ИШЛАР РИВОЖИ. Qo'qon universitetining ilmiy materiallar bazasi, 1(000005).
8. Rahmonov, N. (2022). O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNINING ZAMONAVIY YECHIMLARI. Qo'qon universitetining ilmiy materiallar bazasi, 1(000004).
9. Раҳмонов Нодиржон, & Жўраев Асадбек. (2022). КИЧИК БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИШ ТАҲЛИЛИ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 1(5), 101–109. Retrieved from <http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/386>
10. Rakhmonov, . N. (2022). PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL 4.0 PROGRAM IN UZBEKISTAN (ON THE EXAMPLE OF A LEATHER SHOE MANUFACTURING ENTERPRISE). Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар, 10(6), 120–129. https://doi.org/10.55439/EIT/vol10_iss6/a13
11. Рахмонjon о‘g‘li, R. N. (2023). КИЧИК БИЗНЕС ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ ТИЗИМИ ВА ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 36-43.
12. Otto, M., & Thornton, J. (2023). КИЧИК БИЗНЕС ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИШ: ҲОЛАТЛАР, УСЛУБЛАР ВА ТАҲЛИЛЛАР. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 178-183.
13. Umarov Toxirjon Mamurjonovich. (2024). ERKIN IQTISODIY ZONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA INNOVATSIYALAR VA INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISHDA KLASTER YONDASHUVINING O‘RNI. *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES*, 1(1), 156–167. Retrieved from <https://universalconference.us/universalconference/index.php/ICNSHS/article/view/277>